
Befaringsrapport

Til: Befaringsdeltakere etter egen adresseliste
Kopi til:
Ansvarlig for utarbeiding: Seniorrådgiver Tor Falck

Saks/doknr.	Arkivkode	Dato
12/425 - 76	GBNR 098/001	02.07.2015

GNR 98 BNR 1 - KLAGE PÅ LUKTPLAGER FRA GJØDSELKUM

Formål: Gjennomgang av luktproblemer tilknyttet åpen gjødselkum med grisemøkk.

Befaringssted: Mæhlum gård, Sør-Trettenvegen 123, 2635 Tretten, gbnr 98/1

Tidspunkt: Tirsdag, den 30. juni 2015 kl 13.30 – 14.45

Innkalte deltakere: Andre Holmen (Eier av gjødselkummen)
Knut Thomas Granerud (Representant for naboer)
Fylkesmannen v/landbruksavdelingen, Britt Rusten
Fylkesmannen v/Helse, omsorg og sosialtjenester, Guri Rudi
Miljørettet helsevern i Sør-Gudbrandsdal v/Gudbrand Skinnerlien
Landbrukskontoret i Lillehammer region v/Geir Halvor Vedum
Øyer kommune, Tor Falck og Jo Roger Bergheim

Naboer tilstede Ena Brekke, Fonstadveien 15
Jorun Fossum, Fonstadveien 3
Erling Fossum, Fonstadveien 3
Anne Grete Bergum, Sør-Trettenvegen 154
Ivar Bergum, Sør-Trettenvegen 154
Mai Britt Granerud, Fonstadveien 17
Eiliv Kummen, Fonstadveien 9
Laila Fonstad, Sør-Trettenveien 156

Andre deltakere Christian Wefling, advokat for Andre Holmen

Ansvarlig for innkalling, gjennomføring og utarbeidelse av befaringsrapport: Tor Falck

Bakgrunn

Andre Holmen fikk den 30.10.09 tillatelse til oppføring av en 3200 m³ stor gjødselkum tilknyttet produksjon av 2100 slaktegris årlig på sin eiendom Mæhlum på Tretten. I byggesøknaden var det også vist til en senere utvidelse med 50 foringsokser årlig. I 2010 ble kummen tatt i bruk, uten at det forelå godkjenning om dette fra kommunens side. Faktisk produksjonsgrunnlag tilknyttet kummen, var da 1300 slaktegris.

Den 13.04.2012 forelå det skriftlig klage fra ni naboer på sjenerende lukt fra kummen. Kommunestyret fattet den 27.03.2014 i sak 11/14 etter en utsettelse den 28.11.2013 i k-sak

69/13 og med hjemmel i Folkehelseloven § 14, vedtak om å pålegge Andre Holmen å legge tett lokk eller duk over kummen, slik at luktplagene kunne reduseres. Andre Holmen har v/advokat Christian Wefling påklaget dette vedtaket i brev av 25.04.2014. Den 19.07.2014 behandlet kommunestyret klagen i sak 63/14 og vedtok å opprettholde kravet om å legge et tett lokk over kummen for å dempe luktplagene fra denne. Vedtaket berodde bl.a i beregninger utført av Molab AS som eksperter på luktplager. Beregningene dannet grunnlag for bl.a følgende konklusjon i K-sak 11/14:

«En av naboene er ut fra beregningen mer eller mindre kontinuerlig berørt på en måte som ikke er akseptabel. Tre andre er tilsvarende berørt på en meget uheldig og lite akseptabel måte. Fra 30 til 35 naboer er berørt på en måte som normalt bør kunne aksepteres, men som av enkeltindivider periodevis i de nærmeste områdene, antagelig vil kunne oppleves som mindre akseptabel.»

Øyer kommune sendte saken over til Fylkesmannen i brev av 23.06.2014, der det i henhold til kommunestyrets vedtak ble bedt om endelig avgjørelse. Fylkesmannen ba Øyer kommune i brev av 02.12.2014 om å innkalle til befarings til våren/sommeren når vær og temperaturforholdene ville gi et mest mulig reelt bilde av situasjonen. Det er tidligere gjennomført tre andre befarings fra kommunens side v/BAG, side der den ene befaringsen i 2013 var åpen for deltakelse fra alle som ønsket det i nabolaget til gjødselkummen. Kommunen v/landbrukskontoret har gjennomført to befarings

Fra oppstart av befaringsen

Gjennomføring av befaringsen

Seniorrådgiver Tor Falck ønsket velkommen til befaringsen og ga en kort orientering om bakgrunnen, bl. a med henvisning til at det var innkalt til befarings etter ønske fra Fylkesmannen. Advokat Christian Wefling delte så ut et skriv med 8 hovedpunkter med underpunkter og orienterte om at Andre Holmen ville gå igjennom disse.

Redegjørelse fra Andre Holmen som eier.

Andre Holmen gikk så igjennom enkeltpunktene og ga utfyllende opplysninger om omfanget av virksomheten på Mæhlum gård, tidligere foring med restprodukter av melk fra Tine`s grøt og dessertproduksjon, dagens produksjon med kun pellets (kraftfor) og vann, hva som skjedde med møkka som ble produsert i fjøset, forskjell mellom bruk av gjødselkjelleren og kummen ute, når de ulike luktkildene var mest merkbare. Det ble bl.a vist til at bruk av kalk og islokk om vinteren ga redusert lukt, mens omrøring, tømningen og spredning av gjødsel på jordene ga økt lukt.

Andre Holmen viste så til tiltak for å redusere lukten. Det ble bl.a nevnt at bruken av restprodukter fra Tine opphørte i 2013, fra 2014 ble ca 1500 kg kalk blandet i kummen hver sommer og det var nå størst mulig bruk av gjødselkjelleren om sommeren for å få et lavest mulig nivå i kummen.

I forhold til tett lokk ble det vist til bekymring for gassulykker/gasseksplasjon. Andre Holmen konkluderte med at naboer ovenfor og nedenfor hadde uttalt at de hadde merket forskjell, noe han også hadde gjort. Det vises ellers til notatet med enkeltpunktene som følger vedlagt her.

Gjennomgang av merknader fra naboer oppsummert.

De fleste naboene viste til at de hadde bodd i område lenge, det ble nevnt fra 1976 Det ble presisert at det ikke var noen spesielle luktproblemer før gjødselkummen kom og noe lukt i kortere periode i forbindelse med gjødsling var akseptabelt og måtte tåles når man bodde i et område med aktiv landbruksdrift.

Nærmeste bebyggelse

En nabo viste til at hun nylig hadde glemt å lukke et vindu før hun gikk ut. Dette hadde resultert i en nær uholdbar «stank» i hele huset som var svært vanskelig å få ut. I praksis var det ikke mulig å lufte eller å sitte ute og nyte sommeren, da et vindgufs med lukt kunne gjøre det uholdbart å være ute lenger. De var helt prisgitt vindretning. Kom den fra syd var det bra, kom den fra nord var det ille. Det ble bedre i kjøligere vær og om vinteren. Nylig ble noen klær glemt igjen ute. Disse kunne ikke brukes på grunn av lukten og måtte gjennom grundig vask. Klær kan aldri henges ut til tørking og lufting.

En nabo viste til at gjødselkummen måtte sammenliknes med landkummer og at disse var alltid lukket tidligere. Det måtte også skje med denne kummen for å få bukt med lukten. Han hadde ikke merket seg noen merkbar bedring etter tiltakene som Andre Holmen viste til. Det var like ille som tidligere.

Det ble vist til at Andre Holmen var flink til å gjennomføre gjødsling i praksis og at driver eksemplarisk. Det var ikke det som var problemet. Det var kummen og lukten fra den.

Det var bra med kalk i kummen men dette har effekt bare i en kortere periode. Kummen skulle vært bygget lenger inn mot bakken slik det opprinnelig var gitt tillatelse til. Dette ville gitt bedre effekt enn en mindre mengde møkk i kummen som nå.

Utsikt fra nærmeste bebyggelse

Dette er nå fjerde sommeren og det er fortsatt ingen merkbar bedring. Det er ingen glede med sommer og ingen mulighet til å sitte ute og nyte godvær. Det var aldri noen problemer for og dette tar på psykisk. Lukten gjør noe med deg rent mentalt og kan gi depresjon.

Ingen vil kjøpe et hus med luktproblemene her. Du kan prøve å gi det bort for du får ingen til å kjøpe det. Dette er et alvorlig problem fordi du blir tvunget til å bo her dersom du ikke er villig til å ta et stort verditap

Disse uttalelsene var samstemte og ble framført med tildels sterkt engasjement.

Videre gjennomføring av befaringen

Befaringsfølget gikk så videre til kummen og så at denne var ca ½- ¼ full. Massen var med unntak av en mindre del tyntflytende. Lukten var ikke så markert her som under befaringen 2013 men opplevdes likevel som ganske markert.

Derfra gikk befaringsfølget så videre opp til nærmeste nabo som har utsikt rett ned i kommen fra terrassen som ligger om lag 30 m fra gjødselkummen. Lukten var godt markert her. Fra denne

naboen gikk man videre oppover langs veien ca 190 m. Lukten ble da mindre intens men kunne fortsatt kjennes godt. Deretter gikk befaringsfølget til en mer høytliggende nabo. Avstanden her til kummen var om lag 100 m og kotehøyden lå ca 30 m over kummen. Her var lukten helt borte i korte perioder og kun vanlige sommerlukter kunne kjennes. I andre perioder kom lukten godt tilbake men var ikke så intens som ved den første naboen.

Etter det gikk følget tilbake til kummen. Det denne ble det konstatert at tidligere pålagt beplantning av trær i forbindelse med byggetillatelsen ikke hadde overlevet og sto nå igjen som tørre busker. Andre Holmen viste til at nye planter var satt ned. Disse var ikke synlige.

Befaringen ble så avsluttet ca kl 14.45.

Sluttmerknad

Vurdering av lukt i forhold til befaringen i 2013.

Begge luktopplevelsene, dvs fra den 19.06.2013 og nå den 30.06.2015, er å betrakte som øyeblikksopplevelser som andre kan ha hatt en noe ulik oppfatning av. Fra kommunens side ved befaringsansvarlig ble lukten i 2013 oppfattet som noe mer intens enn ved denne befaringen. Temperaturen ved befaringen nå i 2015 virket imidlertid å være noe lavere og dette vil gi lavere luktemisjon. I tillegg var et noe mer markert luftdrag denne gangen med frisk luft, som kan ha bidratt til å forsterke dette.

Lukten var ellers av en noe annen karakter enn i 2013, dvs mer som vanlig grisemøkk- og grisefjøslukt. Dette kan ha sammenheng med omleggingen av foringen. Det ble den gangen observert at lukten ved kummen hadde en noe annen karakter en ved fjøset. Nå var det mer likt.

Det ble i løpet av befaringen og forflytningen erfart at lukten ble mindre markert desto lenger vekk du kom fra punktkildene, dvs fjøset og kummen. Dette samsvarer godt med tidligere beregningene av luktemisjon utført av Molab.

Det samlede luktbildet kan likevel vanskelig vurderes til å ha blitt vesentlig bedre for naboene.

Tor Falck
Seniorrådgiver

Vedlegg: Notat fra Andre Holmen utdelt i forbindelse med befaringen

Vedlegg: Notat fra Andre Holmen utdelt i forbindelse med befaringen

BEFARING MED FYLKESMANNEN 30.06.2015

*Nabat ut delt under befaringen og gjennomgått
av Andre Holmen*

MÆHLUM GÅRD PÅ TRETEN

1. Omfang av virksomheten

- a. Gården første gang nevnt i dokument fra år 1442
- b. Fra 1863 gris i større omfang
- c. Nytt fjøs og mer gris i 1956
- d. Slutt med ku i 1970 og antall gris økte
- e. Årsproduksjon siste år: 1500 slaktegris og 80-100 årspurker

2. Foringen med restprodukt fra grøt- og dessertproduksjon fra 1957 til 2013

- a. Hva er dette restproduktet?
- b. Lukten av restproduktet
- c. Forbruket av restprodukter: ca. 2,9 millioner liter fra 2006 til 2013
- d. Årsak til opphøret av bruken i 2013 og hensynet til naboer

3. Dagens foring

- a. Pellets og vann
- b. Finnes det alternativer som gir mindre lukt?

4. Hva som skjer med møkka som hver dag produseres i fjøset

- a. Mellomlagring
- b. Bruk som gjødsel på jordene

5. Forskjellen på gjødsekkjelleren og kummen ute

- a. Tett / åpen lagring
- b. Variasjon i tilførsel gjennom året/ Tenkt bruk og faktisk bruk

-
- b. Spredning på jordene kan variere
 - i. Faktorer som gir variasjon
 - 1. Type produksjon på jordene
 - 2. Været
 - 3. Sykluser på fire år
 - ii. Ett eksempel på spredning: vår, etter første slått og høst
 - c. Kummen
 - i. Islokk om vinteren hindrer lukt
 - ii. Bruk av kalk om sommeren gir redusert lukt
 - iii. Omrøring og tømning gir bevegelse i massene og økt lukt
 - d. Tømning av gjødselkjeller

7. Tiltak for å redusere lukten

- a. Foringen lagt om i 2013 – slutt på foring med restprodukter
 - i. Foringen påvirket lukten på møkken
 - ii. Noe av restproduktene havnet dirkete sammen med i gjødselen
 - iii. Slutt på bruk av restproduktene gir tørrere binger og mindre vond lukt fra avtrekksviften i fjøset
- b. Størst mulig bruk av gjødselkjelleren om sommeren
- c. Lavest mulig nivå i kummen i sommerhalvåret
- d. Fra 2014 ca 1500 kg kalk blandes inn i kummen hver sommeren
- e. Andre tiltak i kummen
- f. Faren for gassulykke ved bruk av tett tank/lokk på kummen

8. Endringer fra 2013 og virkningene av omleggingen

- a. Naboer både ovenfor og nedenfor sier de merker forskjell
- b. Merker selv forskjell